

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

AZ ATILA I. ES II. VEDELMI RENDSZER GÖDÖLLŐ KÖZELEBEN LEVŐ ÁLLÁSAINAK KUTATÁSA

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

Az Attila-védvonal

1944. szeptember 22-én Hans Freissner vezérezredes elrendelte a Budapestet körülölelő védelmi rendszer kiépítését. Ez három védőövből állt, szárnyaival a Dunára támaszkodva. A parancs érkezése előtt 11 nappal, szeptember 11-én a magyar hadvezetés a német parancstól függetlenül már hozzákezdett az Attila védelmi vonalak kiépítéséhez. A kivitelezésben a katonákon kívül a munkaszolgálatosok és a kivezényelt civil lakosság is részt vett, a munkálatokban több tízezer ember dolgozott. Az építkezés során harckocsi árkokat, gyalogsági állásrendszereket, tüzérségi és légvédelmi állásokat készítettek.

A ma látható állások

Az Attila védőöv három vonalának építési dokumentációja a háború forrágában megsemmisült, így a vonalak pontos vezetése a mai napig is homályos. Az Attila állások egy része, amelyeket a mezőgazdasági vagy erdészeti munkák során nem temettek be, a mai napig is láthatóak. Sok helyen találhatunk még az erdőkben, mezőkön lövészárkokat, lövészárkokat. Ha be is szántották a korábbi rendszereket, helyenként halványan, de láthatóak a nyomai. A meglévő állásoknál gondot jelent az erózió. Van, ahol a lövészárkok rendszer domb tetején lévő része már alig látszik, de a völgyben húzódó árkok jól kivehetők.

Az állások feltérképezése során a pályázat előtt főként a következő módszerekre támaszkodhattunk:

légifotók: leginkább az 1961-es légifelvételeket tudtuk használni, de csak azokon a területeken, ahol nem az erdőben húzódtak az állások, mert itt a fák eltakarják a védműveket. Emellett a fotók nem adják vissza a domborzati viszonyokat, melyek sok esetben segítenek egy-egy védelmi vonal elhelyezkedésének megértésében.

terepbejárások: az erdőket szisztematikusan kell bejárni, akár a földutaktól távol eső bozótos helyeken is. 2020-ban ezzel a technikával viszonylag sok állást sikerült feltérképezni. A munkát legkésőbb tavasz közepéig lehet végezni, mert a növényzet a későbbiek során gyakran áthatolhatatlan falat képez az árkok körül. Ekkor már vizuálisan sem lehet megtalálni a különböző védelmi rendszerek nyomait. A nyári hónapokban inkább azokat a területeket lehet bejárni, amik kevésbé fás bozótos területek. Itt azonban az akár méteres gaz nehezíti a terepbejárást.

LIDAR-felvételek: a pályázat révén lehetőségünk volt **lézerszkennerek felvételek** megvételére. Az **Envirosense** cég támogatásának köszönhetően kedvezményes áron a következő területeket sikerült használatra megkapnunk.

1. LiDAR alapú digitális domborzatmodell, 1 m-es terepi felbontással, EOVI vetületi rendszerben, Balti-tengerszint feletti magassággal
2. 10 vagy 15cm-es felbontású, 8 bites, RGB színkiosztású digitális ortofotó, GeoTIFF formátumban

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

A felmérés által érintett területek és azok repülési időpontja:

- Gödöllő kastélypark 2020.04.15
- Gödöllő Egyetem és kiserdő 2020.04.15
- Gödöllő régi vasúti kanyar 2020.04.15
- Gödöllő Antalhegy Ny-i oldala 2020.04.15
- Gödöllő Öreghegy Ny-i oldala 2020.04.15
- Gödöllő Haraszi-kilátó 2020.04.15
- Gödöllő Erzsébet-park és Irtványos 2020.04.15
- Gödöllő Arborétum 2020.04.15
- Gödöllő Domonyvölgy és Babat vége 2020.04.15
- Gödöllő Domonyvölgy - Babat 2022.02.24
- Valkói erdő É 2022.02.25
- Valkó erdő D 2022.02.26
- Mogyoród-Fót Somlyó hegy 2020.04.15

A védművek közül az Attila I. vonalhoz tartozó állások leginkább Domonyvölgy NY-i oldalán, a babati terület K-i oldalán és középső részein, a valkói erdő Ny-i oldalán találhatók. Itt harckocsiárkokat, lövészárkokat, körkörös tüzérségi lövészárkokat találtunk. Az Attila II-höz tartozó állások Gödöllő Ny-i és D-i oldalán, Kerepes és Mogyoród K-i oldalán találhatók. Itt többnyire gyalogsági lövészárkokat találtunk, de itt is volt olyan terület, ahol tüzérségi állásokat is felfedeztünk. Az esetek többségében semmiféle leírás nincs az objektumok elhelyezkedéséről, azok részletesen térképeken sem szerepelnek.

Kutatásmódszertan:

Már **2020**-ban elkezdtük a 2. világháború során létrehozott Budapestet körülvevő Attila I. és Attila II. védvonal Gödöllő határában lévő állásainak megkeresését, **fém-detektoros átvizsgálását, a lövészárkok, ágyúállások GPS-el történő rögzítését**. A korábbi években is végeztünk kutatásokat a helyszíneken, de ekkor még inkább öltöztetve és kevésbé dokumentált formában.

2021-ben a Gödöllői Városi Múzeum megállapodást kötött a Hadtörténeti Intézet és Múzeummal a munkálatok folytatásáról és az információk megosztásáról. A munkánkat az utóbbi időben a gödöllői erdészeti munkatársai is segítik, információkkal látva el minket.

A kutatás mellett **terepnaplót** is vezetünk, melyben sok olyan információt jelölünk, mely egy-egy lövészárkhoz kapcsolódik, mint például a földűttől való távolsága, a növényzet sűrűsége, ezáltal a terep járhatósága, fém-detektoros vizsgálat során talált leletek összegzése, mindezekből lehet később következtetéseket levonni. Mivel írott anyagot eddig nem találtunk ezeknek a védőállásoknak a háborúban betöltött konkrét szerepéről, így csak a terepszemle

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

során végzett detektoros vizsgálatból tudunk arra következtetni, hogy egy lövészárkot használtak-e a harcok során vagy nem. Az ott talált hüvelyekből és azok mennyiségéből tudunk arra következtetni, hogy kik és milyen intenzitással harcoltak a területen. A töltényhüvelyek hiánya pedig esetleg arra utalhat, hogy az adott árkot nem használták a háborúban. Tudjuk, hogy vannak olyan illegális fémkeresők, esetenként csoportok, akik kifejezetten a II. világháborús emlékekre specializálódtak, tehát nincsen olyan illúzió, hogy komoly leletekre bukkanhatnánk. De a sűrű növénytakaróval borított terület, a bozótosok kevésbé felkutatott és kifosztott állásai még tartogathatnak számunkra is meglepetéseket. Azt is tudjuk, hogy számukra a lőszerhüvelyek teljesen értéktelenek, így nem is gyűjtik azokat. De nekünk ezek is fontosak, hogy a következtetéseinket le tudjuk vonni. A lövedékek sokasága egy-egy területen a lövészárkokon kívül is fontos, mert utalhat arra, hogy kik és kiket lőttek egy adott területen akár a lövészárkokból vagy az árkon kívül. A kutatásokat a hadi jelentésekkel összevetve teljesebb képet kaphatunk a Gödöllő környékén vívott 2. világháborús harcokról.

A Hadtörténeti Intézet és Múzeum kutatásban való részvétele tovább segítette a munkánkat: az egyes helyeken talált **leletek** elkülönítve kerülnek raktározásra, mindegyik külön GPS koordinátával ellátva, ezáltal egy lelet-térképet is könnyű készíteni, amely nagyobb összefüggéseiben tud harci eseményekkel kapcsolatban felvilágosítással szolgálni.

A LIDAR-felvételek megvásárlásával

- sikerült a vizsgálandó területek könnyebb kijelölése, célirányosabb vizsgálatok elvégzése,
- az eddig feltárt szakaszok összekötése megvalósult,
- a régészek számára is több hasznos információ átadása történt meg: halomsíros temetkezési helyek kerültek feltérképezésre, és megindult ezen területek védetté nyilvánítása.

A felvételek használatából nemcsak a Gödöllői Városi Múzeum profitál, hanem a Hadtörténeti Intézet és Múzeum és a Ferenczy Múzeumi Centrum is. Ez utóbbi intézmény hatáskörébe tartozik a gödöllői régészeti anyagok gyűjtése. Így az ő számukra is fontos az olyan felvétel, ahol pontosabban látszanak a későbbi lehetséges régészeti lelőhelyek.

A rendelkezésre álló LIDAR-felvételek segítségével célirányosan 2023-ban a következő területek átvizsgálása történt meg:

2023. július 21. péntek, Valkói erdő.

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környéke, a Libakútlaposi vadászház fölött, a gerincen húzódó állások vizsgálata.

2023. július 14. péntek, Valkói erdő.

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környéke, a Libakútlaposi vadászház fölött, a gerincen húzódó állások.

2023. július 7. péntek, Valkói erdő.

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környéke, a Libakútlaposi vadászház fölött, a gerincen húzódó állások.

2023. július 01. szombat, Sírkút, régészeti anyagok keresése.

2023. június 9. péntek, Valkói erdő.

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környékét járják be, a Libakútlaposi vadászház mellett.

2023. június 2. péntek, Valkói erdő.

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környéke, a Képesfai erdészház mellett húzódó állások.

2023. május 19. péntek, Valkói erdő.

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környéke, a Képesfai erdészház mellett húzódó állások.

2023. május 12. péntek, Valkói erdő.

Szent Pál-hegy, Ördögös-part, Tekenyös-part, Abroncsos környéke.

2023. március 31. péntek, a Mogyoród mellett korábban megtalált és feltárt tank környéke.

2023. március 24. péntek, a gödöllői reptér fölötti terület.

2023. március 17. péntek, a fenyőharaszi kastélyszállóval szembeni terület.

2023. március 3. péntek, Valkói erdő.

Gyúpuszta, Gyútető, Sírkút környéke

2023. február 22. szerda, Valkói erdő

Faháztető, Tálás-völgy, Gyertyános környéke

2023. február 17. péntek, Valkói erdő

Faháztető, Tálás-völgy, Gyertyános környéke

2023. február 3. péntek, Valkói erdő

Faháztető, Tálás-völgy, Gyertyános környéke

2023. január 27. péntek, Valkói erdő

Faháztető, Tálás-völgy, Gyertyános környéke

2023. január 20. péntek, Valkói erdő

Csákói tanya, Nagyhát, Pusztaszentkirály környéke

2023. január 13. péntek, Valkói erdő

Csákói tanya, Nagyhát, Pusztaszentkirály környéke

A kutatások elengedhetetlen eszköze a jó felszerelés. Szükségünk volt egy jó minőségű **modern fémkereső** gépre, amellyel sokkal nagyobb találati arányt érhetünk el. Pontosabban ki lehet szűrni a föld alatt lévő különböző típusú fémeket, főleg a szemetet. Így kevesebb ásásra van szükség. Természetesen ezt a tevékenységet csak az engedéllyel rendelkező szerződéses fémkeresős végzi, a hatályos jogszabályoknak és rendelkezéseknek megfelelően.

Az adatok és fényképek tárolására **két külső winchestert** szereztünk be a pályázat terhére.

Ezen kívül **megbízási díjak** kerültek kifizetésre a keresés, meghatározás és terepbejárás 3 fő szervezőjének és koordinátorának: Soós Péter alezredes (HM HIM), Fábíán Balázs (GVM) és Tóth Zoltán (önkéntes fémkereső) részére.

A program célja:

A kutatás és terepmunka fő célja teljes mértékben feltárni a 2. világháborúban Budapest körül kialakított védőgyűrűt, az Attila I. és II. védvonalat. Több intézmény közös munkájáról van szó:

- Gödöllői Városi Múzeum

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

- Hadtörténeti Intézet, Múzeum és Levéltár
- Gödöllői Erdészeti

A kutatás eredményeinek hasznosulási módja:

Az eredmények közzététele első alkalommal **2022. december 11-i tudományos konferencián** zajlott.

A következő lépés mindennek a publikálása. A **konferenciakötet** kiadása jelenleg folyamatban van.

A kutatás tovább zajlik, folyamatos az eredmények feldolgozása. Az előkerülő leletanyag a Hadtörténeti Múzeum és Intézet műtárgyállományába kerül. A leletek és az adatok, amelyek a kutatás során kerültek elő a Hadtörténeti Múzeum és Intézet készülő második világháborús kiállítását segítik. A Gödöllői Városi Múzeum adattárába is bekerülnek a feldolgozott anyagok. A leletanyag egy része bemutatásra került a **Gödöllő a frontvonalban** című időszakos kiállításon.

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

Fényképek a terepi munkáról

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

Ezúton is köszönjük az NKA-Magyar Génius Program és az MVMSZ nagylelkű támogatását.

Gödöllő, 2023. június 29.

Kerényiné Bakonyi Eszter
igazgató

SZERZŐI JOGI NYILATKOZAT

Alulírott KERÉVINÉ BAKONYI ETER (Kedvezményezett neve), mint a
a **Nemzeti Kulturális Alap Magyar Génius Program Ideiglenes Kollégiuma** (a továbbiakban:
Támogató) által kiírt pályázat Kedvezményezettje (pályázati azonosító szám:
650132/00023) az alábbi nyilatkozatot teszem:

1. A támogatás keretében a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.)
1. § (3) bekezdés¹ szerinti szerzői jogvédelemben részesülő tartalmat/alkotást hoztam létre.

vagy

(a megfelelő rész aláhúzendó)

A támogatás keretében létrehozott tartalom/alkotás kapcsán rendelkezem az Szt. 16. §-ában
rögzített felhasználási jogosultsággal.²

2. Kijelentem, hogy a benyújtott alkotás/tartalom harmadik fél szellemi alkotásokhoz fűződő
jogát sem Magyarországon, sem Magyarországon kívül nem sérti.
3. Jelen nyilatkozatot kifejezetten a Támogató részére benyújtott (átadott) alkotás/tartalom
vonatkozásában teszem, mely a szakmai beszámoló elvárt részét képezi.
4. Kijelentem, hogy jelen nyilatkozatban foglalt adatok, információk és tények teljes körűek,
hitelesek és a valóságnak megfelelnek.

Kelt: Gödöllő, 2023. jan. 29.

Kedvezményezett aláírása

Kedvezményezett aláírása

¹ Szt. 1. § (3) bekezdése: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

² Szt. 16. § (1) bekezdés: „A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”

GÖDÖLLŐI
VÁROSI
MÚZEUM

2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.

Tel.: +36 28 421-997, +36 20 269-2007

Fax: +36 28 422-003

E-mail: info@godolloimuzeum.hu

Honlap: godolloimuzeum.hu

BESZÁMOLÓ

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

x a) a támogatandó tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek, az általam benyújtott pályázatba foglalt tevékenységek kapcsán piaci bevételeim nem érik el működési költségek legalább felét,

- **a múzeumnak a kutatásból semmilyen bevétele nem származott. A múzeum éves költségvetésében bevételi oldalon nincs semmilyen tétel.**

x b) a támogatandó tevékenységből megvalósuló szolgáltatásokat elsősorban magyar állampolgárok fogják igénybe venni (és a külföldi látogatók száma előre láthatóan marginális lesz).

- **a kutatás eredményei a magyar kutatók számára hozott fontos eredményeket. Az Attila I-II. védelmi vonal kutatása a magyar hadtörténészek számára fontos cél. Az elért eredmények leginkább a Ferenczi Múzeumi Centrum régészeinek, a HM Hadtörténeti Múzeum és Intézet és a Gödöllői Városi Múzeum munkatársainak nyújt segítséget.**

Kelt: Gödöllő, 2023. június 19.

pályázó képviselője
Kerényiné Bakonyi Eszter
igazgató

